

Sigurnost u prometu u okviru međunarodne suradnje Prikaz projekta Preveniranje kriminaliteta s međunarodnim iskustvom

U veljači 2010. godine Policijska uprava krapinsko-zagorska predala je prijavu na raspisani natječaj u programu za cjeloživotno učenje, potprogram Leonardo Da Vinci, preko Agencije za mobilnost i programe Europske unije koja je ugovorno tijelo za taj program. PU krapinsko-zagorska je u okviru implementiranog projekta Policijska u zajednici prijavila projekt pod nazivom Preveniranje kriminaliteta s međunarodnim iskustvom, u partnerskom odnosu sa Zagorskom razvojnom agencijom, Obiteljskim centrom Krapinsko-zagorske županije, Zavodom za javno zdravstvo Krapinsko-zagorske županije (Centar za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje) te španjolskim partnerom Conselleria de Gobernacion iz Valencije (Španjolska). Nakon uspješno završenog natječajnog postupka, obaviješteni smo od Agencije za mobilnost i programe Europske unije da je naš Projekt prihvaćen te da je osvojio ukupno 108,5 od mogućih 115 bodova.

PU krapinsko-zagorska zajedno sa svojim partnerima potom je ustrojila Povjerenstvo za selekciju kandidata koji će sudjelovati u projektu. Zadaće Povjerenstva bile su razvijanje kriterija za odabir sudionika mobilnosti, raspisivanje Poziva za javni iskaz interesa za sudjelovanje u aktivnostima Projekta i određivanje dokumentacije koju su kandidati dužni dostaviti. Neki od kriterija za odabir kandidata bili su: sposobnosti/vještine/znanja – socijalne vještine i znanja koje se odnose na rad i život s drugim ljudima u poziciji gdje je komunikacija vrlo važna, a timski rad nužan, sposobnost rada u multikulturalnim uvjetima, iskustvo rada u inozemstvu, dodatne edukacije na seminarima/tečajevima, motiviranost – stupanj motiviranosti i zainteresiranost za obavljanje posla, motiviranost za sudjelovanje u Projektu, inicijativa – samoinicijativa, poduzetnost, kreativnost – kreativnost u obavljanju posla, kreativan pristup rješavanju problema itd. Uz navedene kriterije, propisan je obrazac motivacijskog pisma i životopisa. Po zaprimanju prijave Povjerenstvo je odabralo 12 kandidata koji su boravili u Španjolskoj od 18. do 31. listopada 2010. godine, a to su: PU krapinsko-zagorska – Željko Cujzek, Stjepan Šalamon, Marija Filipec, Darko Bakran, Robert Hršak, Željko Perešin i Robert Pavić; Obiteljski centar Krapinsko-zagorske županije – Gordana Maligec i Sandra Kos; Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Krapinsko-zagorske županije – Nataša Koražija i Zagorska razvojna agencija (ZARA) – Karolina Novak i Tanja Ivek.

Zadaća svih sudionika bila je da kroz mobilnost i detaljno planirani posjet španjolskom partneru Conselleria de Gobernacion, razmijene znanje i *know how*, a koji su relevantni za sljedeća područja:

1. *Mobilni centar za prevenciju* – prevencija dostupna svima – prezentacija mobilnog preventivnog centra kao jedinstvenog projekta u Republici Hrvatskoj – specijalizirano vozilo (mobilni ured) opremljen sa svom relevantnom opremom potrebnom za implementaciju svih preventivnih programa;
2. *Prevencija zlouporabe droga* – načini i forme prevencije zlouporabe opojnih droga, kooperacija s partnerima izvan policijske domene, korištena oprema i metode;
3. *Prevencija nasilja* – prevencija svih oblika nasilja, a posebice nasilja u obitelji, kooperacija s drugim institucijama;
4. *Prevencija teških krađa* – načini i forme prevencije provala u stanove, kuće, poslovne objekte;
5. *Sigurnost u prometu* – projekti prevencije koji ciljaju na zaštitu sudionika u prometu, s naglaskom na sigurnosti djece i pješaka;
6. *Kooperacija unutar policije, područne i regionalne uprave* – načini kooperacije između nevladinog sektora (NVO), javnog i privatnog sektora te policije.

PROMETNA POLICIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ U USPOREDBI S PROMETNOM POLICIJOM U ŠPANJOLSKOJ REGIJI VALENCIJA

Za vrijeme boravka u Valenciji organiziran je posjet lokalnoj policijskoj postaji u Alborayi koja je prema djelokrugu rada najbližnja specijalističkim postajama prometne policije u Republici Hrvatskoj, što znači da se prioritetno bavi prometnom problematikom. Osnovna razlika u strukturi zaposlenika je da ima više zaposlenih policijskih službenika, a također, zaposlena je i jedna osoba koja se isključivo bavi planiranjem proračuna, nabavkom odora i druge opreme potrebne za funkcioniranje policije, te ljudskim resursima. Postaja broji oko 50 policijskih službenika i nadležna je za područje na kojem prebiva više od 20 000 stalno nastanjenih stanovnika u tri veća urbana središta i u manjim naseljima. Ustroj policijske postaje je, kao i kod drugih postaja lokalne policije u Valenciji, podijeljen na tri osnovne razine: *escala superior*, *escala tecnica* i *escala basica*. U usporedbi s ustrojem Postaje prometne policije Krapina koja je policijska postaja 3. kategorije, *escalu superior* kod nas čini načelnik postaje, *escalu tecnicu* pomoćnik načelnika, vođe sektora, prometna preventiva, kriminalistička obrada, ekipe za očevid i šefovi smjena, dok *escalu basicu* sačinjavaju vođe ophodnji i policijski službenici za sigurnost cestovnog prometa.

Prekršaje u prometu španjolske kolege generalno dijele na najteže prometne prekršaje (*road safety crimes*) i ostale prometne prekršaje koji se potom još prema visini sankcije mogu podijeliti na najlakše, ozbiljne i vrlo ozbiljne prometne prekršaje. Kao i kod nas, u najteže prometne prekršaje ubrajaju nepropisnu brzinu (prekršaji prekoračenje brzine od 60 km/h u naseljima i 80 km/h na cestama izvan naselja), vožnju pod utjecajem alkohola ili droga (koncentracija veća od 0,60 mg/l u izdahnutom dahu), odbijanje alkotestiranja, vožnja bez vozačke dozvole te izazivanje ozbiljnih opasnosti u prometu, odnosno, ozbiljno ugrožavanje sigurnosti drugih sudionika u prometu. Napomenimo da je u Španjolskoj dopuštena koncentracija alkohola u izdahnutom zraku 0,25 mg/l, a za mlade vozače, vozače u javnim službama i slično, 0,15 mg/l. U Republici Hrvatskoj je dopušteno do 0,5

g/kg alkohola u organizmu, osim za vozače vozila kategorije C1, C1+E, C, C+E, D, D+E i H, instruktora vožnje kao i vozače vozila B kategorije kojima je upravljanje vozilom osnovno zanimanje (taksisti, vozači hitne pomoći, vozači u tvrtkama i tijelima državne vlasti itd.) u vrijeme kada su u službi, te za mlade vozače.

Prema Zakonu o sigurnosti prometa na cestama takvi najteži prometni prekršaji su prekršaji za koje se može izreći kazna zatvora do 60 dana i za koje je propisana novčana kazna u rasponu od pet do petnaest tisuća kuna. Temeljem Prekršajnog zakona policija je ovlaštena uhititi osobu zatečenu u počinjenju navedenih prekršaja ako postoje razlozi za zadržavanje. Na sličan način, u okvirima njihovih zakonskih normi, postupaju se i u Španjolskoj.

Što se tiče vožnje pod utjecajem alkohola, odnosno za sprječavanje daljnje vožnje takvom vozaču, mogu vozilo osigurati na mjestu utvrđivanja prekršaja postavljanjem mehanizma zadržavanja – imobilizatora na prednji kotač vozila, te u tom slučaju vozač ne može koristiti vozilo sve dok se ponovno ne utvrdi da je alkotest negativan. Također mogu vozilo prevesti u postaju, a vozilom može nastaviti upravljati drugi vozač koji pristupi alkotestu ili testu na drogu kojim se utvrdi negativan rezultat. U ovom slučaju vozač vozila preuzima odgovornost za vozilo.

U Republici Hrvatskoj policijski službenici u takvim i sličnim slučajevima mogu premjestiti vozilo ili vozilom može nastaviti upravljati vozač koji nije pod utjecajem alkohola. Vozaču se može zbog opravdane bojazni da će nastaviti sa činjenjem prekršaja odrediti smještaj u namjenskoj prostoriji za zadržavanje, do prestanka djelovanja opojnih sredstava (najduže do 12 sati).

U vezi s klasifikacijom ostalih prometnih prekršaja, u tri kategorije iznijeti su nam neki prekršaji za svaku kategoriju.

- *Najlakši prekršaji*: vožnja bicikla bez reflektirajućih uređaja ili svjetla, vožnja automobila s otvorenim vratima, parkiranje automobila na ulazu u garažu i sl.; kazna do 100 eura, nema kaznenih bodova.
- *Ozbiljni prekršaji*: nekorištenje sigurnosnog pojasa, sustava za sigurnost, kacige i ostalih sigurnosnih elemenata, nepoštivanje stop-signal (obvezno zaustavljanje), nepoštivanje sigurnosnog razmaka u odnosu na prethodna vozila, korištenje mobilnog telefona u vožnji; kazna 200 eura; do 2, 3 ili 4 kaznena boda.
- *Vrlo ozbiljni prekršaji*: vožnja pod utjecajem alkohola, opasna vožnja, sudjelovanje u natjecanjima ili utrkama s neovlaštenim vozilima i slično; kazna 500 eura, 6 kaznenih bodova.

U Španjolskoj postoji sustav kaznenih bodova te kod njih svaki vozač ima 12 bodova koji mu se zbog određenog prekršaja oduzimaju. Mladi vozači dobivaju 8 bodova. Kada vozač izgubi sve bodove, treba ponovno polagati ispit i ne smije upravljati vozilom 6 mjeseci – prvi put, i 12 mjeseci – svaki sljedeći put.

U Republici Hrvatskoj su za 28 prekršaja propisani negativni prekršajni bodovi koji se izriču kao pravna posljedica osude (za osam prekršaja jedan bod, za deset prekršaja dva boda i za deset prekršaja tri boda). Osnovna je razlika da se u Republici Hrvatskoj negativni bodovi pripisuju vozaču i zbrajaju, a to može dovesti do izricanja zaštitne mjere

zabrane upravljanja motornim vozilima jedne kategorije ili svih kategorija do 12 mjeseci (devet bodova u dvije godine), a također i do poništenja vozačke dozvole.

Zakonom o sigurnosti prometa na cestama propisane su novčane kazne od tristo (83), petsto (48), sedamsto (15) i tisuću (31) kuna koje policijski službenik može naplatiti na mjestu prekršaja. Do tisuću kuna ukupno je propisano 177 novčanih kazni, a do dvije tisuće kuna 201 novčana kazna. Što se tiče naplate novčanih kazni na mjestu počinjenja prekršaja, španjolski kolege mogu umanjiti novčanu kaznu za 50 posto. Nasuprot tome španjolski kolege ne poznaju institut mjere upozorenja koji se primjenjuje kod nas. Naime, kada policija tijekom obavljanja poslova nadzora utvrdi da je počinjen prekršaj za koji je propisana samo novčana kazna do tisuću kuna osobito lake naravi i da počinitelj prije nije činio slične prekršaje, može počinitelju prekršaja izdati pisano upozorenje ili izreći usmeno upozorenje. Prekršajima osobito lake naravi smatraju se prekršaji kojima nije izazvana opasnost niti je nastala šteta za druge osobe.

Što se tiče uređaja za mjerenje koncentracije alkohola i brzine kretanja vozila, na samoj prezentaciji upoznali su nas s načinom alkotestiranja i ispitivanja, odnosno analize izdahnutog zraka.

Za preliminarno testiranje alkohola koriste isti uređaj kao hrvatska policija – Dräger 7410, a za analizu izdahnutog zraka kada počinitelj osporava rezultate ili je analiza nužna, koriste Dräger 7110. Osnovna razlika u odnosu na nas je ta da je takva analiza dokaz i da se ne obavlja izuzimanje krvi i urina što je slučaj kod nas. Izuzimanje krvi i urina španjolski kolege obavljaju po nalogu suda. Trenutačno u posjećenoj lokalnoj policijskoj postaji u Alborayi ne posjeduju odobreni uređaj za preliminarno vještačenje koji pokazuje je li vozač pod utjecajem droga, dok mi koristimo uređaj Cozart Rapiscan.

U vezi s uređajima za mjerenje brzine koriste lasere i uređaj travimo koji se objavljuju – što je isto kao i kod nas, no njihovi policijski službenici za rad na uređajima za mjerenje brzine ne trebaju poseban certifikat, dok ga policijski službenici u Republici Hrvatskoj obavezno moraju posjedovati. Uvjerenje o osposobljenosti za rukovanje mjernim uređajem i Certifikat o umjerenosti uređaja pohranjuju se u policijskoj postaji.

Način rada i organizacija službe temelji se na gotovo istim parametrima. Prema ugroženosti i sigurnosnom stanju planiraju preventivne akcije usmjerene na ciljane skupine (djeca, biciklisti, vozači-mobitel za vrijeme vožnje, korištenje sjedalica za djecu i sl.), te prema prekršajima koje suzbijaju – brzini, alkoholu. Izrađuju strategiju prevencije i planove akcija koje provode. Mjesečno provode dvije ciljane akcije, uglavnom vikendom, s većim brojem policijskih službenika. Također, često mijenjaju pozicije nadzora vozača, što je uistinu identičan policijski posao kao i kod nas.

Podatke pohranjuju i razmjenjuju s drugim institucijama (sudovi i dr.) u elektronskom obliku. Također od tih institucija i povratno zaprimaju podatke u elektronskome obliku. Svi takvi dokumenti su s elektroničkim (digitalnim) potpisom pa bi se sukladno s našim pozitivnim pravom radilo o elektroničkoj ispravi. Dokumenti koji su izdani i vlastoručno potpisani skeniraju se i unose u sustav (čuvaju se u izvornom-pisanom obliku). Također su integrirani korisnici sustava 112 što znači da u realnom vremenu na posebnim monitorima zaprimaju dojave centra 112 sa svim prikupljenim podacima, a potom unose i potrebne nadopune te prate tijek i završetak postupanja.

U postaji već dvije godine koriste program Euro Cop 2000 koji omogućava izradu svih potrebnih dokumenata u tom programu po zadanim parametrima za razne vrste događaja (intervencije i prometne nesreće), a također i izradu skica prometnih nesreća i simulacija.

Policijski službenici u Alborayi ne smiju u odori dolaziti/odlaziti s posla, već se presvlače u garderobi. Izvan radnog vremena i u civilnoj odjeći nije im dopušteno nositi službeni pištolj, kojeg također zaključavaju u metalne ormare u posebnoj prostoriji u postaji gdje se čuva naoružanje.

Prikaz pripremio: Robert PAVIĆ*

---

* Robert Pavić, struč. spec. crim., načelnik Postaje prometne policije Krapina, Policijska uprava krapinsko-zagorska.